

Lausuntopyyntö Suomen ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Johdanto

Ennallistamissuunnitelmaluonnoksen virkaversio lausunnoille

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö pyytävät lausuntoja luonnoksesta Suomen kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi.

TaustaPääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu, että Suomi vastaa luontopolitiikallaan kansainvälisiin sitoumuksiin. Hallitus turvaa luontopääoman säilymisen osana vastuullista talouspolitiikkaa ja tavoittelee luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä. Hallitus asettaa kansalliset tavoitteet siten, että ne ovat yhteensovitettavissa yhteiskunnan muiden tarpeiden kanssa. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa on otettava aina huomioon myös vaikutukset sosiaaliseen ja taloudelliseen toimintaan.

Suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Hallitusohjelman mukaisesti jatketaan kestävyys- ja elämäntietä, joka huomioi ihmiset, talouden ja ympäristön yhteiskunnan kehittyessä. Toimet luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi ovat osa kestävä metsähoitoa. Metsäalan kilpailukykyisestä ja metsänomistajille kannustavasta toimintaympäristöstä pidetään huolta. Metsien käyttöä ei rajoiteta. Metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen.

Turvepeltoja käytetään jatkossakin huoltovarmuuden ja ruokaturvan varmistamiseksi.

Ruoantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta, minkä tulee näkyä myös maataloustukien kohdentamisessa. Hyödynnetään turvepeltojen päästövähennyspotentiaali osana kustannustehokkaita toimia ruoantuotannon omavaraisuutta vaarantamatta ja maatalouden kannattavuutta heikentämättä.

Kansallinen ennallistamissuunnitelmaEuroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnon ennallistamisesta (EU) 2024/1991 julkaistiin 29.7.2024 ja se astui voimaan 18.8.2024. EU:n ennallistamisasetus toimeenpanee EU:n biodiversiteettistrategiaa ja pyrkii osaltaan pysäyttämään luontokadon etenemisen.

Asetuksen toimeenpanoa varten jäsenmaat laativat kansalliset ennallistamissuunnitelmat ja toteuttavat tarvittavat esiselvitykset ja vaikutusarviot niiden ennallistamistoimenpiteiden määrittämiseksi, jotka ovat tarpeen asetuksen 4–13 artiklassa säädettyjen ennallistamistavoitteiden saavuttamiseksi sekä unionin yleisten tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi ottaen huomioon uusin tieteellinen näyttö. Ennallistamissuunnitelmassa tulee tunnistaa synergiat muun muassa ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen kanssa sekä olemassa olevan linkittyvän lainsäädännön toimeenpanon kanssa. Suunnitelmassa pitää myös tunnistaa asetuksen tavoitteiden kannalta ristiriitaiset

kannustimet.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma on tiekartta EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoon. Suunnitelman ensimmäinen luonnosversio on toimitettava EU:n komissiolle syyskuun 1. päivään mennessä sitä varten erityisesti suunnitellulla lomakepohjilla. Siinä määritellään, millä keinoilla asetuksen tavoitteet saavutetaan vuoteen 2030, 2040 ja 2050 mennessä. Suunnitelma on strateginen ja vaiheittain tarkentuva kokonaisuus, jossa jäsenvaltioille jää liikkumavaraa valita kustannustehokkaimmat ja kansallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut.

Komissioon lähetettävä suunnitelma on siis vasta ensimmäinen luonnos kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta. Sen perusteella käynnistyvät keskustelut EU-komission kanssa suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä ja rahoituksesta. Suunnitelma tullaan vielä päivittämään mm. komission palautteen perusteella ennen lopullisen version toimittamista komissiolle syyskuuhun 2027 mennessä eli seuraavan hallituskauden alussa.

Metsäisten luontotyyppien tulkinta ja rajaukset määrittyvät valmisteluvaiheessa muodostettavien linjausten pohjalta ennen ennallistamissuunnitelmaluonnoksen toimittamista komissiolle.

Suomelle tärkeiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää neuvotteluja komission kanssa mm. kansallisten joustojen käytöstä, pinta-aloista ja tulkinnoista sekä vapaaehtoisen suojelun rahoituksesta.

Hallituksen ja eduskunnan rooli Kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisesta Suomessa vastaa valtioneuvosto ympäristöministeriön johdolla. Eduskunta vastaa puolestaan parlamentaarisesta seurannasta sekä mahdollisesti tarvittavista lakimuutoksista. Ennallistamissuunnitelman toimeenpanosta päättää aina kulloinenkin hallitus ja eduskunta. Toimeenpanon julkinen rahoitus sopeutetaan eduskunnan vuosittain päättämän valtion budjetin mukaisesti.

Nykyisen ja seuraavan hallituksen on tarpeen päättää suunnitelman tavoitteista ja toimista erityisesti v. 2030 mennessä. Itse asetuksen toimeenpano jatkuu v. 2050 asti, mutta tavoitteet vuosille 2040 ja 2050 ovat nyt vasta suuntaa-antavia ja täsmentyvät kun suunnitelma päivitetään vuosina 2032 ja 2042. Vapaaehtoisuus ja omaisuuden suoja Suomi on linjannut, että ennallistamissuunnitelman toimeenpano on yksityisille maanomistajille vapaaehtoista ja heidän on mahdollista saada korvausta suojelusta tai tukia ennallistamistoimiin esimerkiksi METSO- ja Helmi-ohjelmien kautta. Asetuksella ei ole suoria vaikutuksia yksityisen henkilön omaisuuden suojaan. Suunnitelmasta ei tule suoraan voimaan yksityishenkilöitä sitovia tai heidän omaisuuteensa kohdistuvia päätöksiä.

Kansallisella ennallistamissuunnitelmalla ei ole siis vaikutusta yksityisten maanomistajien oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 a) kohdassa tarkoitetuissa, kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan sisältyvissä viitteellisissä kartoissa ei osoiteta ennallistamistoimenpiteitä yksityisomistuksessa oleville maa-alueille. Lisäksi perustuslakivaliokunnan mietinnössä (PeVL 45/2026 vp) todetaan, että pelkästään ehdotetun luonnonsuojelulain 13 a §:n kaltaisella säännöksellä ei voida ulottaa vaikutuksia yksityisten omaisuuteen.

Ennallistamisasetuksen toimeenpanon kansallisesta rahoituksesta päättää eduskunta. Ennallistamisasetuksen toimeenpanon kustannusvaikutukset riippuvat siitä, miten

luontotyytit määritellään, mitkä toimenpiteet ja keinot valitaan millekin luontotyytille ja kuinka laajoiksi ennallistamistarpeet ja -toimenpiteet määritellään. Valtiontalouden näkymät ovat erittäin tiukat, eikä valtion rahoitusta ole mahdollista lisätä nykyisestä tasosta. On realistista arvioida, että valtion mahdollisuudet rahoittaa vapaaehtoisia luonnonhoitotoimia rajoittuvat tällä hetkellä pitkälti nykyisen METSO- ja Helmi-ohjelmien tasolle.

Tämän vuoksi kansallisen ennallistamissuunnitelman tulee perustua kustannustehokkaisiin, selkeärajaisiin ja kansantaloudellisesti kestäviin ratkaisuihin.

Mikäli komissio edellyttää kunnianhimoisempia toimia kuin mitä kansallisesti on taloudellisesti mahdollista toteuttaa, tulee rahoituksen järjestystä EU:n kautta. Suomi on johdonmukaisesti tuonut esiin, että asetuksen toimeenpano ei saa muodostua kohtuuttoman kalliiksi jäsenmaille, ja että EU:n tulee osallistua kustannuksiin, mikäli se edellyttää laajamittaisia toimia. Tulevalla EU:n rahoituskaudella Suomen tavoitteena on hyödyntää EU rahoitusta ennallistamiseen.

Reunaehdot Ennallistamissuunnitelman laatimisen ohjausryhmä, jossa oli kaikkien hallituspuolueiden edustus, laati työn alussa ennallistamissuunnitelman laatimiselle reunaehdot. Ne korostavat kustannustehokkaita, monivaikuttavia ja oikeudenmukaisia toimia, joilla voidaan samanaikaisesti vahvistaa luonnon monimuotoisuutta, tukea elinkeinojen toimintaedellytyksiä ja turvata kansalaisten perusoikeudet. Reunaehdot on esitetty kokonaisuudessaan alla:

1. Luontoarvot ja kilpailukyky Suomen suunnitelman ytimenä

- Suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi käytettävät keinot, kohteiden valinta ja niiden priorisointi ovat jäsenmaiden päätettävissä
- Vapaaehtoiset keinot ovat keskeinen osa keinovalikoimaa. Hyödynnetään olemassa olevia luonnon tilan parantamisen kokemuksia ja ohjauskeinoja (METSO, Helmi, Nousu, Ahti, Sotka, metsätalouden luonnonhoidon käytännöt, VHS, MHS)
- Hyödynnetään asetuksen sallimat joustomahdollisuudet Suomen kannalta parhaalla tavalla
- Pyritään pääsääntöisesti monivaikuttaviin toimiin, joilla tavoitellaan samanaikaisesti useamman tavoitteen toteutumista sekä tunnistetaan synergiat ilmastotoimien kanssa. Esimerkiksi aluetta voidaan hyödyntää talouskäytössä ja samalla parantaa luonnon tilaa.
- Suojelualueilla ja valtionmailla tehtäviä toimia priorisoidaan toimeenpanon alkuvaiheessa
- Otetaan ennallistamistoimien suunnittelussa tasapainoisella tavalla huomioon myös luonnonvarojen kestävä käytön, ruuantuotannon, elinkeinotoiminnan, kaupunkirakenteen kehittämisen sekä muun alueiden käytön tarpeet ennallistamisasetuksen mukaisesti.
- Suunnitelmassa yhteensovitetään ennallistamistavoitteet, elinkeinovaikutukset ja Suomen yritysten kilpailukyky

2. Suunnitelma laaditaan asetuksen ja näiden periaatteiden mukaisesti ja yhteistyössä

- Valmistelu tehdään avoimesti ja yhdessä eri ministeriöiden kesken
- Suunnitelman laatimisessa tarkastellaan erilaisia vaihtoehtoja huomioiden suorat ja välilliset kustannukset, huoltovarmuus ja omavaraisuus.
- Poliittinen valmistelu kytketään valmisteluohjausryhmän ja PEYH-ministerityöryhmän kautta. Nämä reunaehdot ohjaavat ennallistamissuunnitelman laadintaa. Lopulliset valinnat linjataan poliittisessa päätöksenteossa.

- Luontotyyppien suotuisaa viitealaa (FRA) määriteltäessä vertailuarvoksi valitaan lähtökohtaisesti luontotyyppien pinta-alat vuonna 1995. Teemaryhmät voivat esittää hyväksyttäväksi muuta referenssiarvoa ohjausryhmälle luontotyyppitietäin.
- Luontotyyppien suotuisat viitealat ja ennallistamisen tarve arvioidaan teemaryhmissä asiantuntijantyönä ja perustuen kaikkeen käytettävissä olevaan tutkimus-, seuranta ja inventointitietoon.
- Laajapinta-alaisten/merkittävimpien metsäisten direktiiviluontotyyppien määritelmien tulkintaa tarkastellaan ja selkeytetään Natura-verkoston ulkopuolella lähtökohtana EU:n alkuperäiset määritelmät
- Luonto- ja lintudirektiivin raportoinnissa käytettävistä määritelmistä ja raportoinnin tuloksista ei voida suoraan johtaa ennallistamistavoitteita kansalliseen suunnitelmaan.
- Ennallistamissuunnitelmassa huomioidaan laajasti yhteiskunnalliset tavoitteet
- Priorisoidaan valmistelua keskittymällä nyt vuoteen 2030 ulottuvan ennallistamissuunnitelman osan valmisteluun ja vuoteen 2050 ulottuva osa suunnitelmasta laaditaan strategisemmalla tasolla
- Ollaan vuorovaikutuksessa EU komission sekä muiden jäsenmaiden kanssa

3. Suunnitellut toimet ovat oikeudenmukaisia ja niiden vaikutukset on arvioitu

- Valittavien toimien hyväksyttävyys ja oikeudenmukaisuus varmistetaan
- Yhteensovitaan erilaiset näkemykset laajapohjaisen osallistamisen avulla
- Huolehditaan kansalaisten perusoikeuksien toteutumisesta
- Jatkuvana työnä arvioidaan:
 - Kansallisen ennallistamissuunnitelman ympäristö-, taloudelliset ja muut vaikutukset
 - Suunniteltujen toimien vaikutuksia eri sektorien toimintaympäristöön ja kilpailukykyyn monipuolisesti
- Suunniteltujen toimien kansantaloudellisia, aluetaloudellisia sekä maaseutuvaikutuksia arvioidaan

4. Julkisen rahoituksen käyttö on kustannustehokasta, vaikuttavaa ja uusia rahoituskeinoja mahdollistava

- Tavoitteiden toteuttamiseksi valitaan käytössä olevista ja uusista toimista kustannustehokkaimmat keinot
- Minimoidaan kustannusvaikutukset: Nykytoimien mittakaavaa ja resursseja pyritään kasvattamaan kustannustehokkaasti
- Toimitaan aktiivisesti EU-rahoituksen kotiuttamiseksi ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon
- Suunnitelman toimeenpano edellyttää:
 - Kustannustehokkuutta julkisen rahoituksen käytössä
 - Monipuolisten rahoitusratkaisujen ml. yksityisen rahoituksen hakemista toimeenpanon varmistamiseksi
- Huolehditaan, että suunnitelma on toteuttamiskelpoinen kulloinkin käytössä olevilla keinoilla ja resursseilla
- Kansallisen ennallistamissuunnitelman toteutus julkisella rahoituksella sopeutetaan eduskunnan vuosittain päättämän valtion budjetin mukaiseksi

Ohjausryhmän reunaehtojen lisäksi eduskunnan ympäristövaliokunta on mietinnössään (YmVM 11/2026 vp) todennut, että ennallistamisasetuksen kansallisen toimeenpanosuunnitelman laadinnassa tulkitaan EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) luontotyyppien tulkintakäsikirjaa (Interpretation Manual of European Union Habitats) maksimaalisia kansallisia joustoja käyttäen niin, että kansantaloudelliset vaikutukset minimoidaan ja määrittelyistä tehdään niin selkeärajaiset, että ne kannustavat monimuotoisuustyön vapaaehtoiseen lisäämiseen. Jatkovalmistelussa eduskunnan YmV:n mietinnön linjaukset otetaan huomioon.

Valmisteluprosessi ja lausunnonlehtävät materiaalitEnnallistamissuunnitelman valmistelua varten asetettiin hanke ajalle 11.11.2024–31.8.2026. Hankkeessa on ohjausryhmä, projektiryhmä ja viisi ennallistamisasetuksen artikloihin perustuvaa teematyöryhmää. Ohjausryhmän tehtävänä oli käsitellä työn keskeisimpiä linjauksia ja seurata työn etenemistä ja varmistaa ennallistamissuunnitelman politiikkarelevanssi ja -koherenssi. Projektiryhmän tehtävänä oli koota teemaryhmätyöskentelyn pohjalta ehdotus kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi. Projektiryhmä ohjasi selvitysten laatimista ja koordinoi teemaryhmien työtä ja sidosryhmien osallistamista sekä hankkeen viestintää.

Hankkeen aikana osallistettiin laajasti sidosryhmiä. Valmistelun aikana on järjestetty yhteensä noin 30 tilaisuutta, joihin osallistui lähes 6000 henkilöä. Lisäksi ympäristöministeriö järjesti vuonna 2025 kansalaispaneelin, jonka tavoitteena oli kerätä kansalaisten näkemyksiä luonnon tilan parantamisesta ja välittää ne päätöksenteon tueksi. Ennallistamissuunnitelman sisällöstä käytiin saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut Saamelaiskäräjien kanssa 11.5.2026.

Lausunnonlehtävä materiaali koostuu tästä lausuntosaatteesta ja sen liitteenä olevasta suunnitelmaluonnoksen koosteesta.

Tausta

Vastausohjeet vastaanottajille

Kuka tahansa voi antaa lausunnon. Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta. Ohjeet palveluun rekisteröitymiseksi ja palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelun sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet (käyttäjätuki: lausuntopalvelu.om(at)gov.fi). Ministeriöiden tulee lisäksi tallentaa lausuntopalvelussa antamansa lausunto VAHVA-asianhallintajärjestelmään asialle VN/25123/2024. Jos lausuntoa ei ole mahdollista antaa lausuntopalvelussa, lausunto voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa ministeriön kirjaamoon sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo.ym@gov.fi tai postitse osoitteeseen Ympäristöministeriö, PL 35, 00023 Valtioneuvosto. Kirjaamoon toimitetussa lausunnossa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/25123/2024. Lisäksi kirjaamoon toimitettu lausunto pyydetään lähettämään esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona Word- tai PDF-muodossa, jotta lausuntoasiakirja ei sisällä tarpeettomia henkilötietoja, kuten yksityishenkilön sähköpostiosoitetta. Kaikki annetut

lausunnot ovat lähtökohtaisesti julkisia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisesti. Lausunnot julkaistaan hankkeen julkisilla hankesivuilla (ym.fi/hankesivu?tunnus=YM055:00/2024). Yksityishenkilön lausunto julkaistaan kuitenkin hankesivuilla tietosuojasyistä ainoastaan, jos henkilö tätä kirjallisesti pyytää esimerkiksi lausuntonsa yhteydessä tai sen saateviestissä. Lisäksi kaikki lausuntopalvelussa annetut lausunnot, mukaan lukien yksityishenkilöiden lausunnot, ovat automaattisesti kaikkien nähtävissä lausuntopalvelussa. Ministeriö ei julkaise kirjaamoon toimitettuja lausuntoja lausuntopalvelussa. Lausunnossa ei tule ilmoittaa tarpeettomia henkilötietoja. Vaikka yksityishenkilön kirjaamoon toimittamaa lausuntoa ei julkaistaisi verkossa, lausunto on ministeriöltä kaikkien saatavissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti.

Aikataulu

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö pyytävät lausuntoja 27.8.2026 mennessä.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat erityisasiantuntija Outi Ala-Honkola, outi.ala-honkola@gov.fi, p. 029 5250 431 (3.7. asti, 27.7.-7.8. ja 17.8. alkaen), p. 029 525 0341 ja ympäristöneuvos Mikko Kuusinen, mikko.kuusinen@gov.fi, p. 029 5250 144 (27.7. alkaen).

Linkit

<https://ym.fi/ennallistamisasetus>

Liitteet:

[1.7.26 Ennallistamissuunnitelman yhteenveto.pdf](#)

[1.7.26 Sammanfattning av utkastet till restaureringsplan.pdf](#)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Kommentit luontotyyppien ja lajien tilan parantamisen tavoitteisiin (artiklan 4 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit meriekosysteemien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 5 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luvut 2-3)

Kaupunkiekosysteemialueiden rajauksiin liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit jokien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 9 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit pölyttäjäkantojen ennallistamistavoitteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Maatalousindikaattoreiden valintaan ja turvemaan määritelmään liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Metsäindikaattoreiden valintaan liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Kommentit heikentämättömyysveloitteen kansallisen toimeenpanon ja joustavaan soveltamiseen. Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto luku 6.
Heikentämättömyysveloitteen kansallista toimeenpanoa valmistellaan erillisessä lakihankkeessa (<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM022:00/2025>), josta järjestetään oma erillinen lausuntokierros valmistelun edetessä.

Kommentit toimenpideluonnoksista

Kommentit erityisesti luontotyyppi ja lajitavoitteita (artikla 4) sekä jokien vapauttamista (artikla 9) tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit erityisesti meri- ja vesiekosysteemien (artikla 5) ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreää ja latvuspeittoa lisääviin toimenpiteisiin (artikla 8) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit erityisesti pölyttäjäkantojen ja maatalousekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artiklat 10 ja 11) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit erityisesti metsäekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artikla 12) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit tietopuutteiden ja seurantavelvoitteiden täyttämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Kommentit suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaa koskeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 5)

Haaranen Tarja
Ympäristöministeriö

Ala-Honkola Outi
Ympäristöministeriö